

Handläggare
Hillevi Andersson
Telefon: 08-508 22 000**Till**
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2016-08-25

Nyanlända och asylsökande i Stockholms stad

Yttrande till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remissen till kommunstyrelsen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Lars Arvidsson
stadsdelsdirektörToni Mellblom
avdelningschef

Sammanfattning

Den nya bosättningslagen innebär att stadens åtagande när det gäller antalet nyanlända personer som ska beredas boende, ökar kraftigt under 2016. Detta innebär ett stort ekonomiskt åtagande samt stora krav på stadens organisation. Utifrån rådande situation har stadsledningskontoret arbetat fram en mängd förslag på hur staden säkerställer att nyanlända ges möjligheter att etablera sig genom goda förutsättningar för boende, utbildning, arbetstillfällen och annan relevant service.

Stadsdelsförvaltningen är positiv till ärendet om nyanlända och asylsökande. Förvaltningen anser att det är av stor vikt att staden hanterar flyktingmottagandet på en strategisk och stadsövergripande nivå samt att ansvarsfördelningen mellan nämnder och bolag tydliggörs. Förvaltningen betonar vikten av att stadens insatser och åtgärder i flyktingmottagandet syftar till att nyanlända får förutsättningar att leva sina liv självständigt och inte behöver bli beroende av stöd och hjälp från stadens socialtjänst för bostad och försörjning i samband med att etableringsersättningen avslutas och hyreskontrakt i genomgångsbostaden löper ut. Förvaltningen ser också gärna att staden satsar på utbyggnaden av boenden för ensamkommande flyktingungdomar då det finns vinster med en geografisk närhet mellan barnet och ansvarig kommun.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för social omsorg. De fackliga organisationerna informeras på samverkansgrupp den 9 augusti och förvaltningsgrupp den 16 augusti. Rådet för funktionshinderfrågor informeras den 18 augusti.

Bakgrund

Situationen med ett stort ökat antal människor som flyr från krig i världen och som söker sig till Sverige och Stockholm ställer krav på att stadens insatser i mottagandet av asylsökande och nyanlända är välfungerande.

Staden ansvarar för att ta emot ensamkommande barn under 18 år som anvisats till Stockholm av Migrationsverket. Stadsdelsnämnderna utreder och fattar beslut om barnens behov av boende och andra stödinsatser. Under 2015 anvisades 2 143 ensamkommande barn till Stockholm.

Vad gäller nyanlända vuxna som har fått uppehållstillstånd ansvarar stadens socialnämnd sedan 2015 för boende, praktiskt stöd, samhällsinformation och initialt ekonomiskt bistånd innan arbetsförmedlingens etablering påbörjats. Under 2015 rörde det sig om 134 personer som socialnämnden matchade till lägenheter.

Den nya bosättningslagen (2016:38) från 1 mars 2016 innebär att stadens åtagande när det gäller antalet nyanlända personer som ska beredas boende, ökar kraftigt från 134 personer till 2 810 personer under 2016. Detta innebär ett stort ekonomiskt åtagande samt stora krav på stadens organisation. Det krävs resursförstärkningar samt en mycket väl utvecklad intern och extern samverkan för att lyckas med uppdraget. Inför 2017 och 2018 finns fortfarande osäkerhet kring antal personer som kommer anvisas men antalet kommer sannolikt vara minst lika stort som 2016.

Utifrån rådande situation har stadsledningskontoret arbetat fram en mängd förslag på hur staden säkerställer att nyanlända ges möjligheter att etablera sig genom goda förutsättningar för boende, utbildning, arbetstillfällen och annan relevant service. Kommunstyrelsen har skickat ut stadsledningskontorets tjänsteutlåtande på remiss till samtliga stadsdelsnämnder samt flertal fackförvaltningar och kommunala bostadsbolag. Stadsdelsförvaltningen har beviljats uppskov att inkomma med yttrandet till den 26 augusti 2016.

Ärendet

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande föreslås att den gemensamma riktningen i arbetet med att ta emot asylsökande och nyanlända ska ta avstamp i Vision 2040. Mottagandet ska präglas av en stad som håller samman och som är ekologisk, ekonomisk och demokratiskt hållbar. Den som kommer till Stockholm från ett annat land ska få en snabb introduktion och få stöd att etablera sig på arbetsmarknaden, barn och unga som kommer till Sverige ska få särskilt stöd för att tillgodogöra sig skolans undervisning. Stadens framtagande av boenden ska ske med flexibilitet samtidigt som hänsyn tas till visionen om att skapa hållbara boendelösningar. Vår stad ska vara öppen och välkomnande, fri från diskriminering och trygg och säker för alla.

Boende

Ett första led i mottagandet är att tillhandahålla boende. Socialnämnden ansvarar för att de nyanlända som anvisas till staden från anläggningsboenden erbjuds boenden. Under 2016 har staden i uppdrag att ta emot och erbjuda bostäder till 2 810 personer med uppehållstillstånd. I budget 2016 gavs Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS) i uppdrag att tillsammans med socialnämnden bistå nyanlända med bostad.

Med anledning av den stora ökningen av antal nyanlända som ska beredas boende har kommunstyrelsen upprättat en samordningsfunktion vilken ska säkerställa att det finns mark för att uppföra bostäder samt identifiera andra boendelösningar.

Stadsledningskontoret föreslår olika boendelösningar för att staden ska lyckas bereda boende till samtliga av de nyanlända vuxna och familjer som staden enligt den nya bostättningslagen ska ta emot. Boendelösningar avser genomgångsbostäder i dels befintliga lokaler som inte längre används för sitt ursprungliga syfte och dels nybyggda modulhus och paviljonger.

Efter samråd med socialnämnden som identifierar behoven av bostäder, samt samordningsfunktionen på kommunstyrelsen, beställer SHIS boenden hos bostadsbolagen. För att underlätta beställningar av bostäder för nyanlända föreslås socialnämnden att ges i uppdrag att upprätta ett principavtal med SHIS. Oavsett vilket bostadsbolag som upprättar nya boenden för nyanlända kommer SHIS vara hyresvärd och teckna avtal med hyresgästerna.

Statsbidrag

Extra statsbidrag

Regeringen beslutade i december 2015 om extra statsbidrag till kommuner och landsting med anledning av flyktingsituationen. Stockholm stad tilldelades 335,6 mnkr som kan användas under 2016. Stadsledningskontoret föreslår en fördelning av statsbidraget i sitt ärende. Den största delen, 200 mnkr, föreslås finansiera utbyggnaden av boende för nyanlända. 61 mnkr föreslås att fördelas till stadsdelsnämnderna som förstärkning, av dessa föreslås Hägersten-Liljeholmen stadsdelsnämnd att tilldelas 4 mnkr.

Generalschablonen

Migrationsverket betalar ut en ersättning, generalschablon, till kommunen för varje nyanländ person som anvisats till kommunen. Ersättningen betalas ut under en tvåårsperiod och ska täcka kostnader för etableringsinsatser för nyanlända. Från och med 1 januari 2016 höjdes schablonen från 83 100 kr till 125 000 kr per person i ålder 0-64 år. Stadsledningskontoret föreslår en förändring av fördelningen av generalschablonen som bland annat innebär att stadsdelsnämnderna tilldelas en större andel av schablonen.

Stadens hantering och återsökning av statsbidrag

En stor del av stadens kostnader som är relaterade till flyktingmottagandet kan återsökas hos migrationsverket. Under hösten 2015 fick ett konsultbolag i uppdrag att genomföra en översyn av stadens hantering av återsökningen. Resultatet visade att arbetssätten med återsökning skiljer sig mellan förvaltningarna och att det bör finnas möjlighet till att underlätta återsökningsarbetet. Stadsledningskontoret föreslår att översynen analyseras och att en eventuell plan tas fram med förändringsförslag för att underlätta stadens arbete.

Översyn av flyktingmottagandet

Stadsledningskontoret har i enlighet med uppdrag från kommunstyrelsen förstärkt sin organisation med en projektorganisation för översyn av det samlade flyktingmottagandet i staden. Översynen gäller stadens samlade insatser till de barn, vuxna och familjer som kommer som asylsökande eller nyanlända till staden. Projektet ska samordna och stötta de operativa verksamheterna som är ansvariga för mottagande, integration och integrering av asylsökande och nyanlända. Ett system för uppföljning och utvärdering av mottagandet ska tas fram och samverkan med andra myndigheter utvecklas och tydliggöras.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen godkänner inriktningen på projektet.

Övriga uppdrag som föreslås

Inom projektet Översyn av flyktingmottagande har ett antal utvecklingsbehov gällande stadens mottagande och insatser definierats. Stadsledningskontoret föreslår ett antal uppdrag till berörda nämnder. Nedan följer några av de uppdrag som föreslås:

Likartat initialt socialt stöd

Stadsdelsnämnderna, socialnämnden och arbetsmarknadsnämnden föreslås skyndsamt definiera och utforma ett likartat initialt socialt stöd för nyanlända, med fokus på barnperspektivet.

Akut- och jourboenden för nyanlända

Ett stort antal asylsökande och flyktingar med uppehållstillstånd bor i eget boende, hos släkt och vänner (så kallat EBO). När boendesituationen inte längre fungerar är det vanligt att familjer vänder sig till socialtjänsten för akut boende. Anhöriginvandringen förväntas också öka på sikt vilket rimligtvis kan innebära ytterligare uppkomst av akut bostadsproblematik. För att hantera detta bedöms det finnas behov av fler akut- och jourboenden i staden.

Stadsledningskontoret föreslår att socialnämnderna, SHIS och stadsdelsnämnderna i enlighet med budgetuppdraget ser över och ökar tillgången på tillfälliga boenden för familjer.

Anhöriga till ensamkommande flyktingbarn

När familjer och syskon anländer till Sverige med uppehållstillstånd baserade på anknytning till en ensamkommande ungdom är det inte ovanligt att dessa ärenden hamnar på stadsdelsförvaltningarna då familjer står utan boende och försörjning. Stadsledningskontoret menar att ett bättre och stadsövergripande genomtänkt förhållningssätt för arbetet med familjeåterföreningar behöver utvecklas. Stadsledningskontoret föreslår att socialnämnden ska söka goda exempel på arbete med ensamkommande när anhöriga anländer och ta fram underlag för kvalitetsutveckling för staden.

Gode män

Behovet av gode män för ensamkommande flyktingbarn har ökat mycket kraftigt jämfört med tidigare år vilket enligt stadsledningskontorets bedömning föranleder ett behov av att förstärka utbildning och stöd till gode män.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen är positiv till ärendet om nyanlända och asylsökande. Förvaltningen anser att det är av stor vikt att staden hanterar flyktingmottagandet på en strategisk och stadsövergripande nivå samt att ansvarsfördelningen mellan nämnder och bolag tydliggörs. Förslagen som beskrivs i ärendet bedöms av förvaltningen i stort bidra till goda förutsättningar för ett välfungerande och samordnat mottagande.

Nedan presenteras förvaltningens synpunkter på några av förslagen.

Boende

Stadsdelsförvaltningen vill framhäva vikten av att stadens insatser och åtgärder i flyktingmottagandet syftar till att nyanlända får förutsättningar att leva sina liv självständigt och inte behöver bli beroende av stöd och hjälp från stadens socialtjänst för bostad och försörjning i samband med att etableringsersättningen avslutas och hyreskontrakt i genomgångsbostaden löper ut. Som ett led i att skapa förutsättningar för att nyanlända personer ska etablera sig och leva självständigt krävs det att hyrorna i genomgångsbostäderna är på en sådan nivå att etableringsersättningen täcker hyreskostnaderna. I annat fall skapas ett behov av ekonomiskt bistånd och en kontakt med socialtjänsten behöver då påbörjas redan under etableringstiden. Förvaltningen anser också att det är av stor vikt att staden har ett strategiskt och målinriktat arbete i syfte att under boendeperioden i genomgångsbostad om två år skapa realistiska förutsättningar för att de nyanlända personerna ska komma vidare till ett självständigt varaktigt boende. Förvaltningen anser att SHIS boskola spelar en stor roll i detta avseende.

Vidare anser förvaltningen att det är viktigt att SHIS fortsätter att vara stadens bostadsresurs för personer som av olika sociala skäl inte har möjlighet att erhålla ett hyreskontrakt inom ordinarie bostadsmarknad. Staden behöver enligt förvaltningens mening vara uppmärksam på att SHIS nya uppdrag med att bistå nyanlända med bostäder inte leder till en undanträngningseffekt gentemot andra målgrupper.

Förvaltningen anser att det finns stora fördelar med att staden satsar på utbyggnaden av boenden i egen regi för ensamkommande flyktingungdomar. I dagsläget befinner sig flertalet av de ungdomar som placerats av stadsdelsförvaltningen, utanför kommunens gränser. Förvaltningen anser att det finns många vinster med geografisk närhet mellan ansvarig stadsdelsförvaltning och den

placerade ungdomen, både ur ett brukarperspektiv och ur ett handläggningsperspektiv.

Statsbidrag

Förvaltningen är positiv till fördelningen av extra statsbidrag då de ökade kostnaderna relaterat till mottagandet av ensamkommande flyktingbarn inte har kunnat tillgodoses inom befintlig budget. De tilldelade 4 mnkr bedöms dock inte täcka det ökade behovet som uppstått vid förvaltningen. I förslaget beskrivs förstärkningen avse till exempel uppstart av nya enheter. Förvaltningen har startat upp en grupp inom barn- och ungdomsenheten som enbart arbetar med ensamkommande flyktingbarn. Arbetsgruppen tar emot, handlägger, fattar beslut om insatser och följer upp insatserna. Kostnaderna för inrättandet av denna grupp förväntas bli varaktiga då det rör sig om långvariga ärenden inom socialtjänsten. Det är inte heller ovanligt att placeringar överskrider det belopp som är möjligt att återsöka hos migrationsverket.

I stadsdelsområdet finns två boenden i migrationsverkets regi. Förvaltningens barn- och ungdomsenhet har uppmärksammat att barn som bor på boendena med sina familjer har i flera fall varit föremål för allvarliga anmälningar vilket i vissa fall resulterat i ingripande för barns skydd. Farsta stadsdelsnämnd tilldelas extra medel med anledning av migrationsverkets boende i stadsdelsområdet. Förvaltningen anser att det är lämpligt att även se över huruvida andra stadsdelar kan påverkas av migrationsverkets boenden inom respektive stadsdelsområde.

I stadsledningskontorets ärende beskrivs att stadsdelsnämndernas kostnader för vuxna samt generellt vad gäller mottagning av nyanlända omfattar handläggning, ekonomiskt bistånd, placeringar inom individ- och familjeomsorgen samt trygghetsinsatser. Förvaltningen vill även betona att det finns anledning att förutspå ökade behov av utredningar och insatser inom funktionsnedsättningsområdet inklusive socialpsykiatri.

Hantering och återsökning av statsbidrag

Förvaltningen instämmer i stadsledningskontorets bedömning att resultatet av översynen vad gäller hantering och återsökning av statsbidragen ses över och att det är viktigt att arbetssätten med återsökningen underlättas och ser likvärdiga ut över staden.

Översyn av flyktingmottagandet

Förvaltningen är positiv till stadsledningskontorets förslag till inriktningen på översynen. Det är mycket viktigt att staden identifierar problem, utvecklingsmöjligheter och framgångsfaktorer

i mottagandet ur ett stadsövergripande perspektiv. Förvaltningen vill poängtera vikten av att det skapas ändamålsenliga system för uppföljning och utvärdering av mottagandet så att etableringen lyckas på sikt.

Övriga uppdrag

Initialt socialt stöd

I ärendet beskrivs att för de nyanlända personer som bor i eget boende (EBO) spelar medborgarkontoren en viktig roll i det initiala sociala stödet. Då endast några stadsdelsförvaltningar har medborgarkontor anser förvaltningen att det är viktigt att staden centralt säkerställer att samtliga nyanlända har rätt till samma tillgång av information och samhällsvägledning.

Akut- och jourboenden för nyanlända

Förvaltningen ställer sig frågande till uppdraget att stadsdelsnämnderna ska bidra med att öka tillgången på tillfälliga boenden. Förvaltningen anser att det är viktigt att akut- och jourboenden tillhandahålls av andra aktörer än stadsdelsförvaltningarnas socialtjänst, då socialtjänsten inte har i uppdrag att tillgodose invånarna med bostäder och agera som hyresvärd. I framtagandet av akut- och jourboenden bör hänsyn tas till den befintliga gruppen människor som är hemlösa och som redan idag har svårigheter att få ett boende.

Skola och utbildning

Förvaltningen har noterat att förskolor inte nämns i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. Det är förvaltningens bedömning att frågan om förskolor och ökat behov av förskoleplatser uppmärksammas i samband med en helhetssyn på flyktingmottagandet i staden. Förvaltningen förutspår en utmaning för stadsdelsförvaltningens förskolor att erbjuda platser till ett i nuläget oklart antal nyanlända barn. Det är också enligt förvaltningens mening av stor vikt att staden beaktar de eventuella behov av extra resurser som kan komma att finnas för att ge dessa barn förutsättningar till exempel vad gäller språkundervisning, för att kunna leva ett välfungerande liv i Stockholm.

Gode män

Med anledning av den stora mängden ensamkommande flyktingbarn som kom till Sverige under 2015 har behovet av gode män ökat. Flyktingsituationen har väckt många människors engagemang och vilja att hjälpa till och många har anmält sitt intresse för att bli god man för ett ensamkommande barns räkning, vilket är glädjande. Behovet av gode män till andra målgrupper

kvarstår dock och förvaltningen menar att det är viktigt att staden säkerställer att samtliga stockholmare får sitt behov av god man tillgodosett.

Bilaga

Remissunderlaget finns att läsa på
<https://insynsverige.se/stockholm-hagerstenliljeholmen>
under Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd,
sammanträde 25 augusti 2016.